

مشق یادگیری

سیمین جهانی

«اگر به من بگویی، فراموش می‌کنم، اگر یادم دهی، به خاطر می‌آورم، اگر درگیرم کنی، یاد می‌گیرم». این سخن معروف **بنیامین فرانکلین**، دانشمند، مخترع و نویسنده‌ی قرن هجدهم است. آموزش‌هایی که با تفکر و تعمق همراه می‌شوند و یادگیرنده را با مطلبی که باید بیاموزد، «درگیر» می‌کنند، به یادگیری‌های عمیق می‌انجامند؛ اما آموزش‌ها و یاد دادن‌هایی که به تفکر تلنگر نزنند و یادگیری را تحریک نکنند، یادگیرنده را به کوتاه‌بینی و سطحی‌نگری سوق می‌دهند. «گفتن»، «تذکر دادن»، «شرح دادن» و تلاش‌هایی از این قبیل را نمی‌توان آموزش نامید، زیرا گفتن، نیازهای کودک و نوجوان را برآورده نمی‌کند، هم‌چنان که «تواضع» نمی‌تواند تب کودک را درمان کند.

درک درست روش‌های نوین تدریس و آشنایی با آن‌ها می‌تواند ما را در آماده ساختن نیروی کارآمد آینده یاری رساند. دانش‌آموزان باید به دانش و مهارت‌هایی مجهز شوند تا در چالش‌های دنیای ناشناخته‌ی جدید به‌گونه‌ای موفق عمل کنند. از جمله روش‌های نوین تدریس در دنیای امروز، روش یادگیری از طریق هم‌یاری و یادگیری به کمک رایانه است که در چند سال اخیر از بحث‌های جدید عرصه‌ی آموزش بوده است.

پژوهش حاضر به دنبال پاسخ دادن به این سؤال است که آیا پیشرفت یادگیری دانش‌آموزان با روش‌های نوین بهتر است یا روش‌های متداول آموزش مثل روش سخن‌رانی؟ در آموزش به روش سخنرانی (روش سنتی آموزش)، موضوع مورد نظر به‌صورت یک‌طرفه و از طریق معلم، برای دانش‌آموزان توضیح داده می‌شود و دانش‌آموزان به‌صورت غیرفعال به سخنان معلم گوش می‌هند. در روش سخن‌رانی، به علت این که معلم متکلم وحده است، شاگردان چندان فعال نیستند و بیشتر از حس شنوایی استفاده می‌کنند و قدرت تکلم آنان چندان تقویت نمی‌شود.

نقش معلم در روش یادگیری مشارکتی، باید عمدتاً به‌صورت ناظر و هدایت‌کننده باشد. هم‌چنین، زمانی که گروه به اطلاعاتی نیاز دارد که نمی‌تواند آن را به‌دست آورد، معلم می‌تواند آن اطلاعات را در اختیار گروه قرار دهد. فایده‌های یادگیری از طریق هم‌یاری بسیار است؛ از جمله: رشد مهارت‌های تفکر و

حل مشکل، عزت نفس، افزایش امنیت روانی در گروه، افزایش قدرت تحلیل و تجزیه‌ی افراد، افزایش رغبت و علاقه به مفاهیم درسی، توسعه‌ی مشارکت جمعی دانش‌آموزان، افزایش توانایی اندیشه و عمل در محیط، توسعه‌ی ظرفیت و توان تحمل عقاید دیگران، ظهور قدرت رهبری دانش‌آموزان، هم‌بستگی مثبت میان اعضای گروه، ایجاد محیط فعال یادگیری و افزایش مهارت‌های اجتماعی.

آموزش به کمک رایانه به این معنی است که دانش‌آموزان از رایانه برای دسترسی به دانش در زمینه‌ی مشخصی استفاده می‌کنند. آموزش به کمک رایانه اغلب اوقات به تمرین، تکلیف و خودآموزی که از طریق رایانه ارائه می‌شود، اطلاق می‌گردد. این فعالیت‌ها به‌منظور تکمیل آموزش سنتی و آموزش مستقیم معلم مفیدند. آموزش از طریق رایانه، معلمان را از انجام وظایف خسته‌کننده و تکراری رها می‌کند و وقت بیشتری را برای تعامل با دانش‌آموزان در دیگر فعالیت‌ها به آن‌ها می‌دهد. در روش‌های نوین تدریس، معلم نقش راهنما و هدایت‌کننده را دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، هر دوی این روش‌های نوین (یادگیری از طریق هم‌یاری و به کمک رایانه)، نسبت به روش سنتی آموزش (یادگیری از طریق سخن‌رانی) به برتری نسبی دست یافته‌اند و استفاده از آن‌ها در کلاس، علاوه بر افزایش انگیزه در دانش‌آموزان برای یادگیری، سبب تقویت روحیه‌ی اعتماد به نفس، مقابله با مسائل، افزایش تفکر و خلاقیت و افزایش خودکنترلی در یادگیری می‌شود. بنابراین، مدارس باید به امکانات سخت‌افزاری رایانه‌ای تجهیز شوند و زمینه‌ی استفاده‌ی آگاهانه از آن‌ها برای دانش‌آموزان و معلمان فراهم شود.

منبع

- این چکیده‌ی پژوهش از منبع زیر اقتباس شده است: خسروی، محبوبه، مقایسه‌ی میزان یادگیری به سه روش سخن‌رانی، هم‌یاری و آموزش به کمک رایانه، درس جغرافیای اول راهنمایی پسران منطقه‌ی ۲ تهران. دانشکده‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی. ۱۳۸۳.

آموزش از طریق رایانه، معلمان را از انجام وظایف خسته‌کننده و تکراری رها می‌کند و وقت بیشتری را برای تعامل با دانش‌آموزان در دیگر فعالیت‌ها به آن‌ها می‌دهد